

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

Nemzetközi
Kapcsolatok és
Politikatudományi
Doktori Iskola

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Rajnai Gergely

A hatalom konszolidációja a választási rendszer manipulációja révén

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Balázs Zoltán DSc
egyetemi tanár

Budapest, 2022

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Rajnai Gergely

A hatalom konszolidációja a választási rendszer manipulációja révén

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Balázs Zoltán DSc

egyetemi tanár

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
1. A téma indoklása.....	4
2. Hipotézisek és felhasznált módszerek.....	7
2.1 Az első rész módszertana.....	7
2.2 A második rész hipotézisei	7
2.3 A második részben használt adatbázis	10
2.4 A második rész módszertana	11
2.5 Kontrollváltozók a második részben.....	13
3. Az értekezés eredményei.....	14
3.1 A hatalom konszolidációjának elmélete	14
3.2 A választási mérnökösködés hatékonysága	16
4. A következtetések összegzése	18
5. Főbb hivatkozások.....	19
6. A témakörrel kapcsolatos főbb publikációk.....	23
6.1 Könyvfejezetek	23
6.2 Folyóiratcikkek	23

1. A téma indoklása

A disszertáció témája az elmúlt néhány évben egyre nagyobb érdeklődést váltott ki mind a politikatudományon belül, mind a politikai újságírók részéről. A hírekben gyakran látunk utalásokat arra, hogy egy-egy politikus vagy párt megkísérelte konszolidálni a hatalmát, „megragadta a hatalmat”, „bebetonozta magát”, vagy ehhez hasonló cselekedetet hajtott végre. A jelenség mind liberális demokráciákban (mint az Egyesült Államok¹), mind hibrid rezsimekben (mint Törökország²) megfigyelhető, mutatva, hogy jelentősége nem szűkül egy földrajzi régióra vagy egy politikai berendezkedésre. Az egyre növekvő érdeklődés ellenére a fogalom alapos tudományos konceptualizációját még nem alkották meg; a „hatalom konszolidációja” kifejezést annak pontos meghatározása nélkül használták, mintha jelentése magától értetődő lenne.

A hatalomkonszolidációs lépések hatékonyságát a nyilvánosságban ritkán kérdőjelezzik meg, és a politikatudományi irodalomban is kevesen foglalkoztak a kérdéssel. Sok kutatás írta le, hogy miként próbálnak a politikusok több hatalomhoz jutni, de azt a legritkábban elemzik, hogy mennyiben tekinthetők ezek a kísérletek sikeresnek. Fő szándékom az volt, hogy ezt a hiányosságot orvosoljam, és empirikusan is megvizsgáljam a hatalom növelésére irányuló cselekvés hatékonyságát.

Amikor ehhez a vállaláshoz konceptualizációt kerestem, azt vettem észre, hogy főleg a politikai rendszer egésze szempontjából közelítik meg az elméletek ezt a témát. Olyan fogalmak kerültek elő az elmúlt években, mint az állam foglyul ejtése (Hellman, 1996), az alkotmányos visszaélés (Landau, 2013), a választási autokrácia (Schedler, 2006), a versengő autokrácia (Levitsky-Way, 2010), a demokratikus dekonszolidáció (Foa és Mounk, 2018) vagy a demokráciák visszacsúszása (Bermeo, 2016) mind-mind a rendszerek fejlődésének irányét vagy állapotát írják le. Foglalkoznak azzal, hogy a hatalmukat növelni próbáló politikusok hogyan hatnak a rendszerre, de arra nem helyeznek hangsúlyt, hogy az egyes

¹ Washington Post: North Carolina's jarring GOP power grab feels familiar. https://www.washingtonpost.com/opinions/north-carolinas-jarring-gop-power-grab-feels-familiar/2016/12/20/50d530aa-c619-11e6-85b5-76616a33048d_story.html, Letöltve: 2019. október 31.

² Financial Times: Recep Tayyip Erdogan's purge becomes a naked power grab. <https://www.ft.com/content/aed570e6-a410-11e6-8b69-02899e8bd9d>, Letöltve: 2019. október 31.

aktorok hatalmi viszonyait hogyan érintik ezek a fejlemények; kinek nő és kinek csökken a hatalma.

Az irodalom egy másik része a hatalmi konszolidáció fogalmát szintén a rendszer vagy az intézmények szempontjából írta körül. Turner (2004), Mann (1984) és Tilly (1975) definíciói is ide tartoznak. Ezeken kívül a hatalmi konszolidációval rokonítható, de azzal mégsem azonos fogalmakat is kidolgoztak, ilyen például a hatalom befektetés (Korpi, 1985). Így a politikaelméleti konceptualizációk voltak képesek a disszertáció fókuszában lévő jelenséget olyan szempontból leírni, ami a célként kitűzött empirikus elemzés háttereként szolgálhatott volna; az aktorok hatalmának változásának körülírásához nem találtam megfelelő fogalmi keretet.

A disszertáció első része egy elméleti értekezés, ami ezt a hiányosságot kívánja orvosolni. Egy olyan fogalmi keret kialakítása volt vele a cél, ami nem csupán a disszertáció elméleti háttérét biztosítja, hanem későbbi kutatások kiindulópontjául is szolgálhat. Ebben a részben a disszertáció központi fogalmának, a hatalmi konszolidációnak a definíciója, leírása és tipizálása szerepel. Ez a rész kapcsolódik a hatalomelméleti irodalomhoz, valamint a demokratizáció/de-demokratizáció elméleteihez is.

A második részben az elméleti keretet alkalmazom egy konkrét konszolidációs eszköz hatékonyságának empirikus vizsgálatára; a vizsgálat tárgya a választási rendszer módosítása pártos előnyök elérése céljából. Az ebben a részben összegyűjtött eredmények hatalmi konszolidáció gyakorlatának jobb megértését segítik elő. Ezek az eredmények nem csupán tudományos relevanciával bírnak, hanem hasznosak lehetnek azok számára is, akik hatalmi konszolidációs lépéseket fontolgatnak, és azoknak is, akik a sikeres hatalmi konszolidáció megakadályozására törekednek. Ha tudjuk, hogy mely eszközök hatékonyak a gyakorlatban, akkor a ezekre az eszközökre irányulhat minden figyelem, és a kevésbé hatékony eszközökre nem kell egyik félnek sem erőforrásokat pazarolni. Az empirikus elemzés arra is rámutathat, hogy az egyes eszközök hatékonyságát milyen körülmények javítják, illetve rontják, tovább növelve a gyakorlati jelentőségét a vizsgálatnak.

A második részben elvégzett elemzés a választási mérnökösködés esetében állapítja meg a konszolidáció hatékonyságát, illetve azt, hogy milyen körülmények segítik elő az eredményességét. Ez az eszköz azért alkalmas a vizsgálatra, mert egyrészt megfelel a hatalmi konszolidációs eszközök első részben vázolt kritériumainak, másrészt, mivel egy intézményi

változásról van szó, egy viszonylag egyszerűen azonosítható jelenség, ezáltal empirikusan elemezhető.

A választási reformok hatásaival már régóta behatóan foglalkozik mind a politika, mind a politikai újságírás, mind a politikatudomány. Annak ellenére, hogy kevesebb, mint húsz évvel ezelőtt még a választási rendszerek irodalmán belül egy elhanyagolt alterületnek számított a téma (Shugart, 2005: 27), azóta az egyik leginkább kutatott témává vált, mivel mind a tudományos, mind a közéleti érdeklődés középpontjába került (Renwick, 2018: 113). Ennek eredményeképp a ma már széleskörű szakirodalomra is támaszkodhattam az elemzés megalapozása során.

A választási rendszerek racionális institucionalista felfogása, amely a terület mainstreamjének tekinthető, az elmúlt években megállapította, hogy a választási rendszerek különböző típusai milyen hatással lehetnek az eredményekre általában (Shugart és Taagepera, 2018; Colomer, 2018) és konkrét esetekben (pl. Zittel, 2018). A választási reformok politikai hatásainak értékelése általában erre az irodalomra támaszkodva jelzi előre a várható következményeket. A racionális institucionalista iskola egyik fő feltevése, hogy reformok azoknak a szereplőknek fognak kedvezni, akik megalkották az új szabályokat. Benoit (2004: 374) szerint „A fennálló választási intézményrendszer akkor változik meg, ha egy politikai párt vagy pártok koalíciója egy olyan alternatívát támogat, amely több mandátumot fog eredményezni számára vagy számukra, mint a status quo”. A feltevés másik felét Shugart (2008: 14) mondta ki: „Amennyiben a fennálló rendszer rosszul teljesít valamilyen 'objektív' kritériumok alapján, de a kormányzó párt ezt a problematikus rendszert meg szeretné tartani, akkor nem lesz reform”.

Ezt a feltevést számos tanulmány elemezte empirikusan. Jónéhány esettanulmány készül választási reformokról (pl. Brady és Mo, 1992; McElwain, 2007; Pilet, 2008; Tan és Grofman, 2016; Walter és Emmenegger, 2019). Mások nemzetközi összehasonlítást végeztek adatbázisok segítségével (pl. Rokkan, 1970; Boix, 1999; Blais és társai, 2005; Andrews és Jackman, 2005; Calvo, 2009; Riera, 2013; Bol, 2016). Mindegyik elemzés eseteinek köre azonban korlátolt volt. Mind csupán egyetlen régiót vizsgál (leginkább Nyugat-Európát), egy szűk időintervallumon belül (leggyakrabban a két világháború közötti időszak reformjai vannak előtérben, mivel ekkor vezették be az első arányos rendszereket), és csak a legnagyobb változásokat hozó reformokat elemzik, amelyek megváltoztatták a választási rendszer főtípusát, azaz csak a többségi, arányos és vegyes rendszerek közötti mozgások

kerültek be az adatbázisokba, azok a változások, amelyek egy főtípuson belül tartották a rendszert, a legkritikább esetben kaptak figyelmet az irodalomban.

Miután egyetlen korábbi elemzés sem elemezte a reformok több típusát több régióból és több történelmi korszakból, egyikük sem alkalmas arra, hogy általánosságban megállapítsa, mennyire hatékony a választási mérnökösködés. A disszertáció második része ezt a hiányt pótolja, és azt a kérdést válaszolja meg, hogy a választási reformok általánosságban valóban a reformereknek kedveznek-e. A cél egy olyan adatbázis létrehozása, ami a lehető legtöbb esetet tartalmazza, és a reformok minden típusát, a különböző földrajzi régiókat és a különböző történelmi időszakokat egyaránt felöleli, és ezen az adatbázison megvizsgálni a választási mérnökösködés hatékonyságát. Ezáltal a disszertáció második része arra hivatott, hogy megállapítsa, hogy a pártos választási reformok a hatalmi konszolidáció hatékony eszközei-e. Ez az első lépés a hatalmi konszolidáció gyakorlatának feltárásában, ami a disszertáció által kijelölt hosszabb távú cél.

2. Hipotézisek és felhasznált módszerek

2.1 Az első rész módszertana

Az első rész egy elméleti értekezés, amely erősen épít a demokratikus konszolidáció irodalmára, különösen tekintettel Schedler (1998) és Merkel (2004) tipológiájára. A hatalmat a disszertáció a pluralista felfogás mentén értelmezi, amit Robert Dahl (1956; 1961) munkássága alapozott meg. A pluralista definíció szerint a hatalom a közpolitikai folyamatok befolyásolásának képessége, amennyiben a felek nyílt és ellenőrizhető preferenciái között ellentét merül fel a folyamat során (Dahl, 1961: 330). Ezt a definíciót alkalmazza az első rész, amikor a hatalmi konszolidációt definiálja és kategorizálja.

2.2 A második rész hipotézisei

A második részben a választási rendszer pártok eredményeire gyakorolt hatását Tufté (1973) pártos torzítás fogalmával operacionalizáltam. Eszerint a megszerzett szavazatok és mandátumok arányának összevetése megragadja ezt a hatást: bizonyos pártoknak több, más pártoknak kevesebb szavazat megszerzése szükséges egy adott mandátumszám eléréséhez, és ezt a különbséget jól megmutatja az alábbi képlet által definiált mérőszám:

$$b = \frac{s}{v}$$

Itt b a pártos torzítást, s az adott párt mandátumarányát, v pedig az adott párt szavazatarányát jelöli az adott választáson. Eszerint a pártos torzítás annál nagyobb, minél több mandátumot szerez egy párt egy adott szavazatomennyiségért, és annál kisebb, minél kevesebb mandátumhoz jut a megszerzett voksokkal. Másként fogalmazva, minél kevesebb szavazat kell egy pártnak egy adott mandátumarány eléréséhez, annál nagyobb a pártos torzítása, és minél több voksra van szüksége egy bizonyos mandátumszám megszerzéséhez, annál kisebb ugyanez a torzítás. A választási rendszer azoknak a pártoknak kedvez, amelyeknek nagyobb a pártos torzítása, mint riválisaiké. Ezt a mérőszámot már számos olyan tanulmány alkalmazta, ami a választási mérnököszködés hatásaival foglalkozott (pl. Calvo [2009]), és általában elfogadott, hogy a reformot bevezető pártok a fenti egyenlet b mutatóját kívánják maximalizálni a változtatások segítségével.

A második részben négy hipotézist vizsgál a disszertáció. Először a pártok eredményeit saját korábbi eredményeivel vettem össze. A feltételezésem az volt, hogy azok a pártok, amelyek módosítják a választási rendszert, javítanak a pártos torzításukon az előző választáshoz képest. Ennek oka, hogy azért alakítják át a rendszert, hogy kedvezőbb legyen számukra; amennyiben rosszabbul teljesítenek, mint a korábbi rendszerben, a reform számukra kedvezőtlen, és a választási mérnököszködés sikertelennek bizonyult.

H1: Azok a pártok, amelyek megreformálják a választási rendszert, jobb pártos torzítással rendelkeznek a reformot követő választáson, mint amilyen a pártos torzításuk a reformot megelőző választáson volt.

A második hipotézis szerint a választási mérnököszködés célja nem csak az, hogy a korábbinál kedvezőbb rendszert hozzanak létre maguk számára a reformot bevezető pártok, hanem az is, hogy jobban teljesítsenek, mint a többi párt. Amennyiben nem a saját korábbi eredményeik, hanem a többi párt eredménye a viszonyítási pont számukra, akkor az a céljuk, hogy érzékelhetően nagyobb pártos torzítással rendelkezzenek, mint riválisaik.

H2: A választási rendszereket módosító pártok pártos torzítása a reformot követő választáson magasabb pártos torzítással rendelkeznek, mint a többi, reformot be nem vezető párt.

A harmadik hipotézis azt feltételezi, hogy a választási mérnököszködés elsődleges célja a hatalom megőrzése. Az egyetlen cél, ami az új rendszer kialakítása során a reformer pártokat vezérli, az az újraválasztás. Nem más pártokhoz, és nem saját korábbi eredményeikhez

viszonyítják a saját sikerüket, hanem egyedül azt tartják szem előtt, hogy az új rendszer garantálja az újrávalasztásukat.

H3: A választási rendszert módosító pártokat nagyobb eséllyel választják újra, mint azokat a kormánypártokat, amelyek nem vezetnek be választási reformot.

Ez a három hipotézis alkalmas arra, hogy megállapítsa, mennyire hatékony a választási mérnökösködés. Ezeken kívül két további hipotézist is megvizsgál a disszertáció, amelyek a választási reformok irányának motivációját próbálják feltárni. Andrews és Jackman (2005) kutatása alapján azon pártok, amelyek pártos torzítása viszonylag alacsony volt a reformot megelőző választáson, arányosabb rendszereket alakítanak ki a korábbinál, azok pedig, amelyek magasabb pártos torzítást értek el a reform előtt, inkább többségi irányba mozdítják el a rendszert. Tehát minél alacsonyabb a pártos torzítása egy pártnak a reformot megelőző választáson, annál nagyobb valószínűséggel fog arányos irányú módosításokat eszközölni (Andrews és Jackman, 2005: 82).

Ennek oka, hogy az alacsony pártos torzítás miatt bizonytalanok a győztesek abban, hogy a jövőben is képesek nyerni, márpedig a többségi rendszerek a győztest jutalmazzák. Így a későbbi vereségüket anticipálva a potenciális veszteségeket próbálják minimalizálni, csökkentik a választási rendszerbe kötött bizonytalanságot. Ezzel szemben azok a pártok, amelyek nagy torzítással rendelkeznek, magabiztosan várják a következő választásokat, és ezért a különbségeket felnagyító többségibb rendszereket favorizálják. (Andrews és Jackman, 2005: 82). This led me to two additional hypotheses:

H4a: Minél magasabb a választási reformot bevezető kormánykoalíció legnagyobb pártjának pártos torzítása a reformot megelőző választáson, annál valószínűbb, hogy többségi irányba módosítja a rendszert. Minél alacsonyabb a választási reformot bevezető kormánykoalíció legnagyobb pártjának pártos torzítása a reformot megelőző választáson, annál valószínűbb, hogy arányos irányba módosítja a rendszert.

Ezt a hipotézist egy módosított formában is teszteli a disszertáció. Ha feltételezzük, hogy a választási reformok irányát az határozza meg, hogy a reformot bevezető párt mennyire érzi biztosnak a következő választáson a győzelmét, akkor valószínűsíthetjük, hogy támogatottságának iránya mutatja meg ezt a folyamatot. Azok a pártok, amelyek veszítenek a

népszerűségükből, feltehetően ezt a tendenciát látják is a ciklus során a közvélemény-kutatási eredményekből, és ennek megfelelően a veszteseknek jobban kedvező arányosabb rendszert vezetnek be. Azon pártok, amelyek támogatottsága nő a ciklus során, inkább többségi irányba mozdítják el a rendszert, maximalizálva a győztest jutalmazó elemeit a rendszernek.

H4b: Minél jobban nő a reformot bevezető koalíció legnagyobb pártjának támogatottsága a reformot megelőző választás után, annál valószínűbb, hogy az átalakított rendszer többségi irányba változik. Minél jobban csökken a reformot bevezető koalíció legnagyobb pártjának támogatottsága a reformot megelőző választás után, annál valószínűbb, hogy az átalakított rendszer arányos irányba változik.

2.3 A második részben használt adatbázis

A hipotézisek vizsgálatára egy új adatbázist hoztam létre két nyilvánosan elérhető adatbázis felhasználásával. Az egyik felhasznált adatbázis a Választási Rendszerek a Világban (Democratic Electoral Systems around the World database³; a továbbiakban DES), a másik pedig a Politikai Intézmények Adatbázisa (Database of Political Institutions⁴, a továbbiakban DPI). Az adatbázisok összefésülése mellett több helyen a hiányos vagy téves adatokat kipótoltam és javítottam. A DES a választási intézmények részletes adatbázisa, ennek segítségével azonosítottam a választási reformokat: amennyiben az intézmények közül bármelyik megváltozott egy országban két választás között, a disszertáció adatbázisában a választási rendszer megváltozott, tehát reformról beszélhetünk a két választás közötti ciklusban. A DPI sok egyéb mellett tartalmazza az egyes országokban a pártok választási eredményeit, mind a szavazatarányt, mind a mandátumarányt. Ezáltal a DPI a pártos torzítás kiszámításához szükséges adatokat adta az adatbázisba.

Az így kialakított adatbázis minden, a világban 1974 és 2017 között lezajlott demokratikus választást tartalmaz. Összesen 4 564 eset (egy konkrét párt eredménye egy konkrét választáson) került be 1 142 különböző párttól. Az eseteket 1 055 különböző

³ Bormann, Nils-Christian és Golder, Matt (2013): Democratic Electoral Systems Around the World, 1946-2011. *Electoral Studies* 32, pp. 360-369.

⁴ Cruz, Cesi; Keefer, Philip és Scartascini, Carlos (2018): *Database of Political Institutions 2017 (DPI2017)*. Inter-American Development Bank. Numbers for Development. <https://mydata.iadb.org/Reform-Modernization-of-the-State/Database-of-Political-Institutions-2017/938i-s2bw>

választásból gyűjtöttem 141 különböző országból. Az 1 055 választásból 324-et előzött meg választási reform, és az 1 356 kormánypártból (egy párt többször is lehetett kormánypárt, minden ciklus új esetnek számít) 512 számított választási reformernek. Ez a legátfogóbb adatbázis, amin a választási mérnökösködést valaha elemezték.

A választási rendszert módosító pártok beazonosítása a következőképp történt: a választási rendszerek reformját a DES alapján a fent kifejtett módon azonosítottam. Amelyik párt kormányon volt abban a ciklusban, amely során a reform megtörtént, reformernek minősítettem. Ez azon a széles körben elfogadott feltételezésen alapult, hogy a választási rendszereket nem lehet módosítani a kormánypártok jóváhagyása nélkül, és a kormánypártok minden esetben meghatározzák a reform irányát, jellegét (Renwick, 2010: 16). Több más, a témában született tudományos közlemény is ezt a megközelítést alkalmazta (pl. Andrews és Jackman, 2005; Calvo, 2009). Minden modellt két különböző módon is lefuttattam. Az egyikben minden kormánypárt reformernek számított, a másikban csak minden kormánykoalíció legnagyobb pártja. A második típusú modelleket azért volt szükséges, mert elképzelhető, hogy a legnagyobb párt épp aktuális szövetségeseit szeretné kiszorítani a kormányzásból, hogy egyedül birtokolhassa a hatalmat. Ebben az esetben a reform eléri célját, ha a koalíciós partnerek helyzete romlik, és ez az első típusú modellben, amely minden kormánypártot reformerként azonosít, nem jelezne sikert.

2.4 A második rész módszertana

Az első hipotézis szerint a választási rendszert módosító pártok a reform után javítanak a pártos torzításukon. Ezt a hipotézist több módszer segítségével is teszteli a disszertáció. Először egyszerű leíró statisztikák segítségével hasonlítottam össze a reformerek reform előtti és utáni pártos torzítását. Amennyiben a többségük esetében javulás figyelhető meg, az a hipotézis elfogadását sugallja. Ez egy kevésbé precíz, de egyszerű és átlátható módszer az első hipotézis ellenőrzésére.

Ezután került sor a komparatív elemzésre. A pártos torzítás változását a választási rendszert megváltoztató pártok és a többi párt esetében is megnéztem és összevettem. Először ezt lineáris (OLS) regresszió segítségével tettem meg, ahol a függő változó a pártos torzítás a reform elfogadása után, a fő magyarázó változó egy dummy, ami a reformereket azonosítja, és a reformot megelőző választáson elért pártos torzítás késleltetett függő változóként (lagged dependent variable) került be a modellbe, hogy az a változást mutassa meg az egyes pártok esetében.

Ezt követően „különbségek a különbségekben” (difference-in-differences, DID) elemzéssel is megvizsgáltam ezt a változást. Ezt a módszert különösen az egészségügyben használják, de más területeken is bevetté vált az elmúlt években. Ehhez a vizsgálathoz két csoportra van szükség, az egyik a „kezelt”, a másik a „kezeletlen” kontrollcsoport. A függő változó és a kontrollváltozók értékei mindkét csoport esetében két különböző időpontban is rögzítésre kerülnek: az egyik a „kezelés előtti” érték, a másik a „kezelés utáni”. Amennyiben a „kezelt” csoport szignifikánsan másképp változott meg, mint a „nem kezelt” csoport, akkor a különbséget a „kezelés” hatásának tudjuk be. A módszer részleteiről lásd Wing és társai (2018) tanulmányát.

A disszertációban a függő változó a pártos torzítás, a „kezelés” pedig a párt által elfogadott választási reform. A „kezelt csoport” a választási rendszert módosító pártok csoportja, a „kezeletlen csoport” pedig a többi párt. A pártos torzítás változásában mért különbség a bevezetett reform hatásának tudható be ebben a modellben. A hipotézis szerint a reformerek szignifikánsan jobb javulást kell tapasztaljanak, mint a többi párt.

A második hipotézist, miszerint a választási rendszert módosító pártok pártos torzítása magasabb, mint a többi párté, lineáris (OLS) regressziók segítségével elemzi a disszertáció. A függő változó a pártok pártos torzítása, a fő független változó pedig egy dummy változó, ami a reformereket és a többi pártot különbözteti meg. Ezen kívül több kétmintás t-próbával is ellenőriztem ezt a hipotézist, amik segítségével a reformer pártok és a többi párt átlagos pártos torzítását vettem össze; azt várva, hogy a reformerek átlagos pártos torzítása szignifikánsan nagyobb lesz a többi párténál. A t-próbák csak ellenőrzésre alkalmasak, mivel a regresszió egy szélesebb körben használt módszer, ráadásul azokba a modellekbe kontrollváltozókat is be lehetett rakni, míg a t-próbák erre nem adnak lehetőséget.

A harmadik hipotézis szerint a választási rendszert átalakító pártokat nagyobb eséllyel választják újra, mint a többi inkumbens kormánypártot. Ezt logisztikus regresszióval elemzi a disszertáció azon pártok populációján, amelyek egy választásnak kormánypozícióból vágtak neki. A függő változó az újraválasztás volt (1, ha újraválasztották a pártot, 0, ha nem), a fő magyarázó változó pedig a választási reform (0, ha a párt változtatott a rendszeren, 0, ha nem). Az eredmények alapján megállapítható, hogy a reformereket szignifikánsan gyakrabban választják-e újra, mint a többi pártot. Ebbe a modellbe kontrollváltozókat is bele tudtam foglalni. Ezenfelül néhány fontosabb leíró statisztikával is ellenőriztem az eredményeket a könnyebb átláthatóság érdekében. A két csoport újraválasztási arányai közötti eltérést az egyszerű leíró statisztikák mellett Phi koefficiens kiszámításával is ellenőriztem, hogy a

statisztikai szignifikanciát meg tudjam állapítani. Ezek azonban csupán ellenőrző, másodlagos szerepet töltek be a logisztikus regresszió mellett.

A negyedik hipotézis két változatát (H4a és H4b), amelyek a reformok irányának motivációjára vonatkoznak, szintén logisztikus regresszióval vizsgáltam meg. A vizsgálat azon pártok populációján történt, amelyek arányos vagy többségi irányba változtatták meg a választási rendszert. A függő változó az arányos reform bevezetése volt (1, ha arányos reformot vezetett be a párt, 0, ha többségit). Ennek a megközelítésnek a hátránya, hogy nem folytonos a függő változó, és nem is képes az arányosság fokát megmutatni, azaz nem tesz különbséget kissé arányosító és nagyon arányosító reformok között, de egyértelműen megmutatja a változás irányát, szemben más lehetőségekkel, pl. az Andrews és Jackman (2005) által alkalmazott effektív választási küszöb, ami sokkal kevésbé megbízhatóan jelzi, hogy milyen irányú volt a reform. A H4a hipotézis esetében a fő független változó megegyezik az Andrews és Jackman (2005) által használttal: a reformer párt pártos torzítása a választási rendszer módosítását megelőző választáson. A H4b esetében a népszerűség változása a fő magyarázó változó, azaz a reformot követő választáson elért szavazatarányt osztottam el a reformot megelőző választáson elért szavazataránnyal. Amennyiben ez a szám 1-nél nagyobb, az népszerűség-növekedést, amennyiben 1-nél kisebb, az népszerűség-csökkenést jelent.

2.5 Kontrollváltozók a második részben

Mind a lineáris regressziók, mint a DID modellek esetében szükséges volt a rögzített hatások kiküszöbölésére. Ezek a hatások abból adódnak, hogy az azonos választáson résztvevő pártok eredményei nem függetlenek egymástól, márpedig a regresszió feltételezi, hogy azok. Amennyiben egy párt pl. 40%-ot ér el egy választáson, a többi párt legfeljebb 60%-on osztozkodhat, tehát az egyik eredmény befolyásolja a másikat. A modellekben ezért minden egyes választásra létrehoztam egy-egy dummy változót, amelynek értéke 1 az adott választás esetében, az összes többi választás esetében pedig 0. Így a rögzített hatásokat ezek a modellek kiszűrik.

Ezenfelül azt is figyelembe kellett venni, hogy a nagyobb (több szavazatot szerző) pártok pártos torzítása jellemzően magasabb, mint a kisebb pártoké (Cox, 1997), ezért a pártméretet is kontrollváltozóként használtam azokban a modellekben, ahol a függő változó a pártos torzítás volt (H1, H2). A különböző típusú reformok potenciálisan eltérő hatásának azonosítása érdekében megkülönböztettem kis, közepes és nagy léptékű változtatásokat,

valamint azt is, hogy a reform arányos vagy többségi irányba mozdította el, vagy meghagyta ugyanabban a kategóriában (semleges reform). Lehetséges, hogy csak bizonyos típusok hatékonyak a hatalom konszolidálására, erre ez a tipizálás tud rávilágítani. Az esetleges kulturális hatások megvizsgálása érdekében regionális részpopulációkon is lefuttattam a modelleket. Az adatbázis a következő hét régiót különbözteti meg: Latin-Amerika, a Közel-Kelet és Észak-Afrika, Óceánia, Kelet-Európa és a posztszovjet térség, a Nyugat, Ázsia, valamint szubszaharai Afrika. Amennyiben az egyes régiókban eltér a reformok hatékonysága, ezek a vizsgálatok kimutatják.

3. Az értekezés eredményei

3.1 A hatalom konszolidációjának elmélete

A hatalom konszolidációját az értekezés egy egyén vagy csoport olyan cselekvéseként definiálja, amely esetében a következő négy kritérium egyszerre teljesül:

- 1) A konszolidáló aktor rendelkezik hatalommal
- 2) Szándékos cselekvés a konszolidáló aktor részéről
- 3) A konszolidáló aktor felhasználja a hatalmát ezen szándékos cselekvés során
- 4) A cselekvés célja, hogy a konszolidáló aktor hosszútávú hatalma növekedjen, vagy megelőzze a hosszútávú hatalmának csökkenését

Mind a négy feltételnek teljesülnie kell ahhoz, hogy egy jelenséget hatalmi konszolidációként lehessen azonosítani. A negyedik feltétel a konszolidáció kulcsa, és ennek kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy a konszolidáció a *hosszútávú* hatalomra irányul, tehát a rövidtávú hatalomra fókuszáló cselekvés nem minősül konszolidációnak. Ennek oka, hogy a rövidtávú hatalom növelésére irányuló tevékenységek gyakran negatívan érintik a hosszútávú hatalmat, és utóbbi az, ami a stabilitást is magában hordozó konszolidáció szempontjából lényeges. A rövid és a hosszú táv között természetesen nem egyszerű meghúzni a pontos határokat, ezért minden esetben ezzel külön-külön foglalkozni kell. A disszertációban minden olyan tevékenységet hosszútávú időhorizontúnak minősíték, amely az aktuális kormányzati cikluson túlra tekint, tehát csak a következő választás utáni hatalomra irányul.

A demokratikus konszolidáció tipológiájával (Schedler, 1998) meghúzott párhuzam alapján a hatalmi konszolidáció három fő típusát különböztettem meg. A *negatív konszolidáció* esetében a cél a hatalom hosszútávú megőrzése és stabilizációja; a lényeg a

hatalom csökkenésének megelőzése. Ezt akár demokratikus keretek között is meg lehet valósítani, pl. a jó, reszponzív kormányzás eredményeként, ez a negatív konszolidáció egyik altípusa, a *hatalom kompetencia alapú megőrzése*. Amennyiben a negatív konszolidáció demokrácián túli eszközök segítségével valósul meg, mint például a riválisok jogi kizárása a politikai versenyből, erőszak alkalmazása, stb., akkor egy másik altípusba tartozik: ez a *verseny korlátozása*.

Pozitív konszolidációról akkor beszélhetünk, ha egy aktor növeli a hosszútávú hatalmát. Ennek két alapvető módja van. Az első a *hatalom mélyítése*. Ebben az esetben a konszolidáló aktor hatalmának mennyiségét növeli, tehát annak valószínűségét, hogy akaratát sikeresen rákényszerítse más aktorokra. Mindezt egy adott eszközzel, egy adott módon, és egy adott területen kell érteni. Például, ha egy párt egy rögzített összlétszámú döntéshozó bizottságban két taggal bír, majd egy konszolidációs kísérlet eredményeképp három tagja lesz ugyanebben a bizottságban, akkor a párt mélyítette a hatalmát, hiszen nagyobb befolyása van ezen az adott hatalmi eszközön keresztül. A pozitív konszolidáció másik altípusa a *hatalom kiterjesztése*. Ebben az esetben a konszolidáció célja a befolyás megszerzése egy olyan területen, ahol a konszolidáló aktor korábban nem rendelkezett hatalommal, azaz újabb hatalmi források megszerzése. Például, ha a fenti példában említett párt nem egy új helyet szerez egy olyan bizottságban, ahol eddig is volt befolyása, hanem egy olyanba kerül be egy tagja, ahol korábban nem képviseltette magát, akkor kiterjesztette a hatalmát egy új hatalmi eszközre.

A harmadik fő típus a *semleges konszolidáció*, azaz a *hatalom beágyazása*. Ez azt jelenti, hogy a konszolidáló aktor nem megőrzi vagy növeli a hatalmát, hanem alkalmazkodik a változó körülményekhez, és előkészíti a negatív vagy pozitív konszolidációt, növeli annak esélyét, hogy a konszolidációs kísérletek sikeresek legyenek.

Merkel (2004) tipológiája mentén négy altípusa van ennek a semleges konszolidációnak. A *hatalom belső beágyazása* akkor történik meg, ha egy aktor hatalmának különböző forrásait egymástól függővé teszi, és ezek a források összefonódnak, így a teljes hatalmi struktúra stabilabbá válik. Ha a *hatalom a társadalmi-gazdasági környezetbe ágyazódik be*, akkor a konszolidáló aktor olyan környezetet teremt a társadalmi és gazdasági csoportok és körülmények alakításával, ami a hatalom megtartásának és növelésének kedvez. A hatalom nemzetközi beágyazásáról beszélhetünk, ha a konszolidáló aktor azt éri el, hogy hatalmi struktúráját nemzetközi szereplők aktívan támogassák, vagy legalább passzívan elfogadják. Végül a *hatalom beágyazása a civil társadalomba* akkor történik meg, ha a

konzolidáló aktora civil szféra egyes elemeit integrálja a hatalmi struktúrába, vagy az ellenséges civil szervezetek ellenállását letöri, csillapítja.

Mind a negatív, mind a pozitív, mind a semleges konszolidáció végrehajtható demokratikus és nemdemokratikus rendszerekben egyaránt. Bár néhány esetben, különösen fiatal democráciákban előfordul, hogy a hatalmi konszolidáció elengedhetetlen a demokrácia fennmaradásához, általánosságban elmondható, hogy a hatalmi konszolidáció a demokrácia minőségének csökkenéséhez vezet. Ezenfelül az is megállapítható, hogy a legtöbb esetben a demokratikus és hatalmi konszolidáció között fordított arányossági kapcsolat figyelhető meg, azaz minél konszolidáltabb egy demokrácia, annál kevesebb a lehetőség a sikeres hatalmi konszolidációra a rendszerben.

3.2 A választási mérnökösködés hatékonysága

Az első hipotézist, miszerint a választási rendszert megváltoztató pártok javítanak a pártos torzításukon az új szabályok alatt lebonyolított választáson a reformot megelőző választáson elért eredményhez képest, egyértelműen elutasítottam a vizsgálat eredményei alapján. Az elemzés egyáltalán nem mutatott ki szignifikáns változást a pártos torzítás alakulásában. Ez igaz minden régióban és minden típusú és jelentőségű választási reform esetén.

A második hipotézis azt feltételezte, hogy a választási rendszert módosító pártok jobb pártos torzítást érnek el a reformot követő választáson, mint a többi párt. Ezt a hipotézist is szignifikáns különbség hiányában általánosan elutasítottam; a reformereknek nem kedvez jobban a rendszer, mint a többi pártnak. Egy csoport esetében azonban mégis kimutatható egy gyenge előny, ez pedig az ún. semleges reformerek csoportja. Ezek a pártok úgy változtatták meg a választási rendszert, hogy az sem arányos, sem többségi irányba nem mozdult el, ezek tehát rendkívül kis módosítások. A tény, hogy ezek a pártok kicsit jobb pártos torzítással bírnak a többinél, arra enged következtetni, hogy a rendkívül kis léptékű, a nyilvánosság ingerküszöbét nem elérő reformok a hatalmi konszolidáció hatékony eszközei lehetnek. Ezenfelül a vizsgálat alapján azok a reformerek, akik arányosabb rendszert hoztak létre, kis mértékben rosszabb pártos torzítással rendelkeznek, mint a többi párt, tehát az ő esetünkben a választási mérnökösködés hátrányt okozott. Ez arra enged következtetni, hogy – amint azt a szakirodalom alapján is sejteni lehet – az ilyen jellegű reformok nem pártos érdekek kiszolgálására, hanem sokkal inkább ideológiai okokból, vagy választói nyomásra születnek meg.

A harmadik hipotézis szerint a választási rendszert módosító pártokat nagyobb valószínűséggel választják újra, mint a többi kormánypártot. Ezt a vizsgálat nem erősítette meg; nincs szignifikáns különbség a reformerek és a többi kormánypárt újraválasztási aránya között.

A negyedik hipotézis első verziója (H4a) Andrews és Jackman (2005) tézisét tesztelte újra, miszerint az arányosító reformokat azokhoz a pártokhoz köthetők, amelyek viszonylag alacsony pártos torzítással bírtak a reformot megelőző választáson. Ennek módosított verziója (H4b) szerint a motivációt nem a pártos torzítás, hanem a népszerűség alakulása határozza meg: azon pártok szeretnék arányosabb választási rendszert, amelyek támogatottsága csökken abban a ciklusban, amikor a reformot bevezetik, így próbálják mérsékelni várható veszteségeiket a következő választáson. Az elemzés ezen hipotézisek esetében sem mutatott szignifikáns különbséget, tehát sem a reformot megelőző pártos torzítás, sem a népszerűség alakulása nem magyarázza a választási reform irányát.

Mind a négy hipotézist elvettem az eredmények alapján. Ez arra utal, hogy a választási mérnökösödés általánosságban nem alkalmas a hatalom konszolidálására. Ennek számos oka lehet. Lehetséges, hogy a közhiedelemmel és a racionális institucionalizmus feltevésével ellentétben gyakran nem a pártos érdekek következtében változik meg a választási rendszer; a reformerek nem részrehajlók. Ez alapján a kulturális modernizáció elmélete (Norris, 2004: 7) sokkal jobban magyarázza a választási rendszerek átalakulását: a reformokat elsősorban a választói akarat kényszeríti ki, amit pedig nem a pártok és politikusok, hanem a mélyebb társadalmi folyamatok alakítanak ki. Ennek következtében választási mérnökösödésről a legtöbb esetben nem is beszélhetünk, az új választási rendszer nem a hatalmon lévők konszolidációs szándéka miatt változik meg, hanem azért, mert változnak a társadalmi attitűdök, és ezt tükrözi a rendszer módosulása. Éppen ezért a választási mérnökösödés azért nem bizonyult hatékonynak az elemzés alapján, mert a valóságban nem is gyakori jelenség, a legtöbb választási reform mögött nincs konszolidációs szándék.

Az eredményeket magyarázhatja az is, hogy a választási rendszerek pontos hatása a választási eredményekre nagyon nehezen előrejelezhető, rengeteg tényező befolyásolja, ez pedig növeli a bizonytalanságot a reformerek számára. Ez a bizonytalanság pedig gyakran ahhoz vezet, hogy a választási rendszert rosszul tervezik meg a választási mérnökök, és az általuk nem várt események és eredmények következtében rosszul járnak a változtatással (Shvetsova, 2003). A reform elfogadásának pillanatában lehetetlen pontosan megjósolni a

választási eredményeket, márpedig a legkisebb változás is nagy mértékben befolyásolhatja, hogy pontosan milyen szabályok melyik szereplőnek kedveznek. Így a legfelkészültebb választási mérnökök is könnyedén hibázhatnak. Itt érdemes megemlíteni, hogy a reformok maguk is megváltoztathatják a választói preferenciákat, és ezáltal a reform hatékonyságát is. A választási mérnökösködés gyanúja azt az érzést keltheti a szavazókban, hogy a kormány visszaél a hatalmával, és ezért elpártolhatnak mellőle, így a választási rendszer módosítása a népszerűség csökkenését eredményezheti. Ez a magyarázat tehát összességében azt állítja, hogy a választási mérnökösködés túl komplex jelenség ahhoz, hogy a hatalom konszolidációjára stabilan alkalmas lehessen.

A harmadik fő magyarázata az eredményeknek az lehet, hogy a pártok nem csak választási eredmények alapján mérhetik saját sikerességüket. Az önérdekkövetés nem csak hatalommaximalizálást jelenthet, hanem bizonyos ideológiai célok elérését is. Amennyiben egy párt számára öncél, hogy egy bizonyos választási rendszert vezessen be, akkor úgy is eléri, amit szeretne, ha az a rendszer nem kedvez neki a gyakorlatban. Az is lehetséges, hogy egy párt látja, hogy a bevezetendő reform nem kedvező számára, de ha nem úgy alakítaná át a rendszert, ahogy ígérte, választói elfordulnának tőle, így saját szavazatainak maximalizálása miatt lépnek, nem azért, hogy egy kedvező választási rendszert hozzanak létre saját maguk számára.

4. A következtetések összegzése

A disszertáció egy új fogalom, a hatalmi konszolidáció elméleti definícióját és tipológiáját vezette be. Ez, a disszertáció első részében végigvezetett konceptualizáció hasznos eszközként szolgálhat aktuális politikai trendek mélyebb megértésére, amiket eddig az aktorok helyett a rendszerek nézőpontjából próbált értelmezni a politikatudomány. További előnye ennek az új fogalomnak, hogy könnyen operacionalizálható, és használható empirikus elemzések elméleti háttereként.

A második részben a konceptualizációt egy konkrét konszolidációs eszköz, a választási rendszer manipulációjának hatékonyságának vizsgálatára alkalmazza disszertáció. Az elemzés alapján a választási rendszerek reformja általánosságban nem kedvez azoknak, akik a reformot megalkották. Az eredmények alapján arra lehet következtetni, hogy több, a szakirodalomban és az általános politikai közbeszédben elfogadott tétel nem állja ki a gyakorlat próbáját. A disszertáció következtetései közül a legfontosabb az, hogy a választási

mérnökösködés vagy nem hatékony, vagy nem alkalmazzák olyan széles körben, mint azt az irodalom és a közhiedelem alapján gondolnánk.

Az első és második részek önállóan is hozzájárulnak a politikatudományi szakirodalom egy-egy ágához, de a disszertáció elméleti-empirikus megközelítése tágabb horizontot is megnyit. A hatalom konszolidációjának mélyebb elméleti és empirikus leírása egy nagyobb, hosszútávú projekt, aminek a disszertáció az alapja lehet. Így az értekezés egyik fő hozzájárulása, hogy mintaként szolgálhat a témakörben születendő további kutatások számára.

5. Főbb hivatkozások

Andrews, Josephine T. és Jackman, Robert W. (2005): Strategic fools: electoral rule choice under extreme uncertainty. *Electoral Studies* 24 (1), pp. 65-84.

Benoit, Kenneth (2004): Models of Electoral System Change. *Electoral Studies* 23 (3), pp. 363–389.

Bermeo, Nancy (2016): On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy* 27 (1), pp. 5-19.

Blais, André; Dobrzynska, Agnieszka és Indridason, Indridi (2005): To Adopt or Not to Adopt Proportional Representation: The Politics of Institutional Choice. *British Journal of Political Science* 35 (1), pp. 182-190.

Boix, Carles (1999): Setting the rules of the game: The choice of electoral systems in advanced democracies. *American Political Science Review* 93 (3), pp. 609–624.

Bol, Damien (2016): Electoral reform, values és party self-interest. *Party Politics* 22 (1), pp. 93-104.

Bormann, Nils-Christian és Golder, Matt (2013): Democratic Electoral Systems Around the World, 1946-2011. *Electoral Studies* 32: 360-369.

Brady, David és Mo, Jongryn (1992): Electoral Systems és Institutional Choice: A Case Study of the 1988 Korean Elections. *Comparative Political Studies* 24 (4), pp. 405-429.

- Calvo, Ernesto (2009): The Competitive Road to Proportional Representation: Partisan Biases és Electoral Regime Change under Increasing Party Competition. *World Politics* 61 (2), pp. 254–295.
- Colomer, Joseph (2018): Party System Effects on Electoral Systems. In: Herron, Erik; Pekkanen, Robert és Shugart, Matthew: *The Oxford Handbook of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, pp. 69-84.
- Cox, Gary W. (1997): *Making Votes Count. Strategic Coordination in the World's Electoral Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, Robert A. (1956): The Concept of Power. *Behavioral Science* 2 (3), pp. 201–215.
- Dahl, Robert A. (1961): *Who Governs?* New Haven: Yale University Press.
- Dowding, Keith (1991): *Rational Choice és Political Power*. Aldershot: Edward Elgar.
- Ginsburg, Tom (ed, 2014): *Constitutions in Authoritarian Regimes*. Cambridge University Press.
- Korpi, Walter (1985): Power Resources Approach vs. Action és Conflict: On Causal és Intentional Explanations in the Study of Power. *Sociological Theory* 3 (2), pp. 31-45.
- Levitsky, Steven és Way, Lucan (2010): *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War*. Cambridge University Press.
- Linz, Juan J. és Stepan, Alfred (1996): *Problems of democratic transition és consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Mann, Michael (1984): The Autonomous Power of the State: Its Origins, Mechanisms és Results. *European Journal of Sociology* 25 (2), pp. 185-213.
- McElwain, Kenneth Mori (2007): Manipulating Electoral Rules to Manufacture Single-Party Dominance. *American Journal of Political Science* 52 (1), pp. 32-47.
- Merkel, Wolfgang (2004): Embedded és Defective Democracies. *Democratization*, 11 (5), pp. 33-58.

Norris, Pippa (2004): *Electoral Engineering. Voting Rules és Political Behavior*. New York: Cambridge University Press.

Norris, Pippa (2011): Cultural Explanations of Electoral Reform: A Policy Cycle Model. *West European Politics* 34 (3), pp. 531–550.

Pilet, Jean-Benoit (2008): The Future Is Imagination, the Present Is Reality: Why Do Big Ruling Parties Oppose Majority Systems? A Belgian Case Study. *Representation* 44 (1), pp. 41-50.

Renwick, Alan (2010): *The Politics of Electoral Reform: Changing the Rules of Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Renwick, Alan (2018): Electoral System Change. In: Herron, Erik; Pekkanen, Robert és Shugart, Matthew: *The Oxford Handbook of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, pp. 112-134.

Riera, Pedro (2013): *Changing the Rules of the Game: On the Determinants és Consequences of Electoral Reforms in Contemporary Democracies*. Doctoral Dissertation, European University Institute.

Rokkan, Stein (1970): *Citizens, Elections, Parties: Approaches to the Comparative Study of the Process of Development*. Oslo: Universitetsforlaget.

Schedler, Andreas (1998): What is Democratic Consolidation? *Journal of Democracy* 9 (2), pp. 91-107.

Schedler, Andreas (2001): Measuring Democratic Consolidation. *Studies in Comparative International Development* 36 (1), pp. 66-92.

Schedler, Andreas (ed, 2006): *Electoral Authoritarianism. The Dynamics of Unfree Competition*. Boulder és London: Lynne Rienner Publishers.

Shugart, Matthew S. (2005): Comparative Electoral Systems Research: The Maturation of a Field és New Challenges Ahead. In: Gallagher, M, és Mitchell, P. (eds.): *The Politics of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, pp. 25–55.

Shugart, Matthew S. (2008): Inherent és Contingent Factors in Reform Initiation in Plurality Systems. In: Blais, André (ed.): *To Keep or to Change First Past the Post? The Politics of Electoral Reform*. Oxford: Oxford University Press, 2008, pp. 7-60.

Shugart, Matthew S. és Taagepera, Rein (2018): Electoral System Effects és Party Systems. In: Herron, Erik; Pekkanen, Robert és Shugart, Matthew: *The Oxford Handbook of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, pp. 41-68.

Shvetsova, Olga (2003): Endogenous selection of institutions és their exogenous effects. *Constitutional Political Economy* 14, pp. 191–212.

Tan, Netina és Grofman, Bernard (2016): *The Electoral Authoritarian's Subtle Toolkit: Evidence from Singapore*. IHS Political Science Series Working Paper 142.

Tilly, Charles (1975): *The Formation of Nation States in Western Europe*. Princeton University Press.

Tufte, Edward (1973): Quantitative Evaluation of Electoral Practices és Policies. *Policy Studies Journal* 2 (1): 75-78.

Turner, Jonathan H. (2004): Toward a General Sociological Theory of the Economy. *Sociological Theory* 22 (2), pp. 229-246.

Tushnet, Mark (2015): Authoritarian Constitutionalism. *Cornell Law Review* 100 (2), pp. 393-46.

Wing, Coady; Simon, Kosali és Bello-Gomez, Ricardo A. (2018): Designing Difference in Difference Studies: Best Practices for Public Health Policy Research. *Annual Review of Public Health* 39, pp. 453-469.

Zittel, Thomas (2018): Electoral Systems in Context: Germany. In: Herron, Erik; Pekkanen, Robert és Shugart, Matthew: *The Oxford Handbook of Electoral Systems*. Oxford: Oxford University Press, pp. 781-803.

6. A témakörrel kapcsolatos főbb publikációk

6.1 Könyvfejezetek

Rajnai Gergely (2017): Konzolidáció és demokrácia magyar módra. In: Csizmadia, Ervin; Koroncai, András (szerk.) *A történelem fortélyai*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, Méltányosság Politikaelemző Központ, pp. 45-58.

6.2 Folyóiratcikkek

Rajnai Gergely (2018): A hatalom konzolidációja. *Politikatudományi Szemle* 27 (3), pp. 81-101.

Rajnai Gergely (2018): Consolidation of Power in Post-socialist Central European countries. *Politikatudomány Online különszám*.